

Погорєлова В. В.

<https://orcid.org/0009-0001-9167-9391>

Сумський державний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНА І ТИПОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОГО РАДІО В ЦИФРОВОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті досліджується функціональна і типологічна трансформація місцевого радіомовлення, що зумовлена стрімким розвитком цифрового інформаційного середовища та зміною ролі локальних медіа у структурі загальнонаціонального радіопростору. Функціональні зміни у місцевому радіо, які відбуваються в редакційній політиці та форматах подачі контенту, розглядаються нами не як ізольований сегмент, а як елемент цілісної медійної екосистеми країни. Виокремлено типологічні трансформації, що виникає під впливом технологічних інновацій та нормативно-правових чинників, визначає умови функціонування мовників. Період функціональних і типологічних трансформацій радіо в інформаційному середовищі є особливим з початку повномасштабної війни, коли місцеве радіо вимушено трансформувалося у стратегічне джерело інформування населення, забезпечуючи життєдіяльність громад у критичних умовах.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та аналіз функціонально-типологічних змін місцевого радіо в контексті цифровізації та воєнних викликів. Для реалізації мети поставлено такі завдання: дослідити зміну типологічних характеристик мовлення в межах єдиного радіопростору; виявити специфіку функціонування редакцій у режимі воєнного часу; проаналізувати методи взаємодії з аудиторією через цифрові платформи.

Методологія дослідження базується на поєднанні системно-структурного аналізу медіасередовища та типологічного методу для класифікації нових форм радіомовлення. Використано порівняльно-описовий метод для зіставлення моделей функціонування радіо до та після початку активних бойових дій, а також функціональний аналіз для вивчення трансформації контенту.

Місцеве радіо успішно пододало шлях від класичного ефірного мовлення до мультиплатформеного цифрового ресурсу. Війна стала каталізатором типологічної трансформації, де пріоритет змістився з розважальної функції на соціально-мобілізаційну та безпекову.

Ключові слова: радіо, цифрова трансформація, типологія медіа, інформаційне середовище, локальне мовлення, конвергенція, медіасистема.

Постановка проблеми. Стрімка цифровізація комунікаційного середовища суттєво змінює структурні параметри функціонування аудіомедій, що актуалізує потребу переосмислення ролі місцевого радіомовлення у сучасній інформаційній системі. У цілісному радіопросторі країни локальні мовники дедалі більше інтегруються у мережеву систему поширення контенту, поєднуючи традиційне ефірне мовлення з цифровими платформами та форматами аудіоспоживання. Розділяємо думку дослідника, які зазначають, що «локальне (місцеве) радіо відіграє важливу роль у формуванні інформаційного поля громади, адже воно ближче до слухача, відображає локальний контекст і користується більшою довірою»

[10, с. 163]. Такі процеси супроводжуються трансформацією редакційних стратегій, жанрово-форматної структури та комунікативних практик взаємодії з аудиторією, що зумовлює необхідність комплексного наукового аналізу функціонально-типологічних змін місцевого радіо.

Відсутність усталеного теоретичного бачення типологічних моделей локального радіомовлення в умовах цифрової конвергенції, а також потреба системного осмислення нових функціональних ролей мовників, які виходять за межі традиційного інформаційного посередництва є актуальним для дослідження. Зміна технологічних умов виробництва і дистрибуції аудіоконтенту, посилення нормативно-регуляторних чинників та

трансформація аудиторних практик споживання інформації формують нові параметри діяльності місцевих редакцій, що вимагає уточнення їх типологічного статусу та функціонального призначення в загальній структурі медіасистеми. Як зазначає дослідник Ю. Костюк «трансформація журналістської професії, що відбулася на зламі епох, була зумовлена й змінами в жанрології аудіального ЗМІ, де на перший план виходить інформація та інфотеймент, у свою чергу, аналітика та художнє мовлення залишаються в тіні» [3, с. 49].

Особливої актуальності зазначена проблема-тика набула з початком повномасштабної війни, коли місцеве радіо перетворилося на один із ключових каналів оперативного інформування населення та підтримання комунікаційної стабільності громад. Воєнні умови спричинили зміщення змістових акцентів мовлення, посилення соціально-мобілізаційної та безпекової функцій, а також активізацію інтерактивних форматів, спрямованих на зворотний зв'язок із аудиторією. Водночас інтеграція цифрових сервісів і платформних практик сприяла формуванню гібридної моделі локального радіомовлення, що поєднує ефірні та мережеві канали комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі функціонально-типологічна трансформація місцевого радіо в цифровому інформаційному середовищі розглядається крізь призму кількох взаємопов'язаних дослідницьких напрямів. Теоретичні засади осмислення регіонального радіомовлення як соціокомунікаційного інституту як складника медіасистеми представлені у працях Ю. Костюка [3–5], І. Луцюк [7]. Історико-генетичний вимір розвитку локального радіомовлення відображено в дослідженнях В. Погорєлової [9]. Типологічні особливості регіонального мовлення, специфіка звукового образу радіопроеграми та галузеві тенденції, розкрито у працях М. Лисинюк, А. Кур'ян [6]. Проблематику конвергентності мовлення радіожурналістики досліджували В. Костюк, Ю. Костюк, О. Усманова [3]. Системний вимір функціонування радіопростору та взаємодії різних моделей мовлення окреслено у праці В. Гоян і О. Гоян [1]. Сучасне інформаційне суспільство досліджували О. Мітчук та Г. Горбенко [8]. Аспекти взаємодії місцевого радіо з аудиторією в нових умовах досліджували і Е. Чопей [10].

Узагальнення наукових напрацювань засвідчує інтерес дослідників до історії регіонального мовлення, його типологічних характеристик радіо, конвергентних процесів і трансформації

журналістських практик. Водночас комплексне соціокомунікаційне осмислення функціонально-типологічної трансформації місцевого радіо саме в умовах цифрового інформаційного середовища та воєнного контексту лишається не розкритим.

Постановка завдання. Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз функціонально-типологічних змін місцевого радіо в контексті цифровізації та воєнних викликів. Для реалізації мети поставлено такі завдання: 1) дослідити зміну типологічних характеристик мовлення в межах єдиного радіопростору; 2) виявити специфіку функціонування редакцій у режимі воєнного часу; 3) проаналізувати методи взаємодії з аудиторією через цифрові платформи.

Методологія дослідження функціонально-типологічної трансформації місцевого радіо в цифровому інформаційному середовищі зумовлена потребою одночасного теоретичного осмислення типологічних змін радіомовлення та емпіричного аналізу його функціонування в умовах цифровізації й воєнних викликів.

Основним для дослідження виступає *системно-структурний аналіз*, який дозволяє розглядати функціонування місцевого радіо у інформаційному середовищі як складової цілісного радіопростору країни. Важливим методологічним інструментом є *типологічний метод*, спрямований на класифікацію нових форм місцевого радіомовлення та уточнення його типологічного статусу в умовах медіаконвергенції. Використання типологічного аналізу забезпечить виявити зміни типологічних характеристик мовлення в межах радіопростору.

Для зіставлення етапів розвитку місцевого радіо використано *порівняльно-описовий метод*, що дозволив проаналізувати відмінності у моделях функціонування мовників до та після початку активних бойових дій. Також у дослідженні застосовано функціональний аналіз, який спрямований на вивчення трансформації соціальних ролей і змістових пріоритетів локального мовлення.

Комплексне поєднання зазначених методів дозволяє охарактеризувати теоретико-прикладний аналіз функціонально-типологічного ррансформування місцевого радіо в цифровому інформаційному середовищі та створює підґрунтя для обґрунтування функціонально-типологічної трансформації місцевого радіо як процесу, що відбувається під впливом цифрового інформаційного середовища та воєнно-кризових чинників.

Виклад основного матеріалу. Сучасне інформаційне середовище характеризується високим

рівнем технологічної динаміки, конвергенцією медіаплатформ, мережевою інтерактивністю та зміною моделей аудиторного споживання контенту. Поширення мобільних технологій, стрімінгових сервісів, соціальних мереж і подкастингових форматів трансформує логіку виробництва та дистрибуції аудіоконтенту, формуючи нову екосистему медіакомунікації, у якій інформація циркулює в режимі реального часу та набуває мультимедійного характеру. На думку дослідника Е. Чопея «У сучасних умовах інформаційного перевантаження й стрімкого розвитку цифрових технологій традиційні медіа, зокрема місцеве радіо, змушені шукати нові шляхи взаємодії з аудиторією. Незважаючи на конкуренцію з боку інтернет-платформ, місцеве радіо зберігає потенціал як ефективний інструмент комунікації – особливо на рівні регіональних спільнот» [10, с. 163]. У такому середовищі аудиторія виступає не лише споживачем, а й активним учасником комунікаційного процесу, що зумовлює переорієнтацію медіа на діалогові та інтерактивні моделі взаємодії.

У сучасному медіасередовищі інформаційна система місцевого радіо функціонує як гібридний комунікаційний суб'єкт, який поєднує традиційне ефірне мовлення з цифровими каналами поширення контенту. Його роль у цифровому інформаційному середовищі полягає у забезпеченні оперативного інформування локальних спільнот, формуванні комунікаційного простору громади та інтеграції локального дискурсу в загальнонаціональну медіасистему. Цифрові платформи розширюють географію мовлення та аудиторні межі локальних радіостанцій, водночас посилюючи їх значення як джерела перевіреної інформації та майданчика суспільного діалогу. Особливої ваги ці функції набувають у кризових умовах, коли місцеве радіо виступає каналом оперативних повідомлень, сервісної інформації та експертних роз'яснень, необхідних для життєдіяльності громад.

Функціональна характеристика місцевого радіо в цифровому середовищі демонструє поступову зміну його соціальних ролей. Як зазначають науковці «Одним з ключових етапів популяризації радіомовлення як у світі стали війни. Під час Першої та Другої світової війни медіа було одним з головних засобів передачі інформації та способів комунікації. Саме через радіо люди могли дізнаватись важливі новини щодо розвитку подій на фронті, рішень влади, тощо. Після закінчення війн радіостанції не зупинили свій розвиток, – навпаки, шукали можливості зробити його більш кориснішим» [6, с. 195]

Поряд із традиційною інформаційною функцією посилюються інтеграційна, сервісна, мобілізаційна та консультативна функції, що реалізуються через мультимедійні формати, інтерактивні включення та цифрові сервіси зворотного зв'язку. Важливою стає й архівно-документальна функція, оскільки цифрові платформи забезпечують накопичення та повторне використання аудіоконтенту, перетворюючи місцеве радіо на ресурс соціальної пам'яті громади. Одночасно цифровізація сприяє розвитку аналітичної функції, що проявляється у збільшенні частки експертного контенту, тематичних програм і пояснювальних форматів.

Типологічна трансформація місцевого радіо відбувається під впливом змін у технологічному, організаційному та комунікаційному середовищі його функціонування. Насамперед фіксується перехід від територіально-частотної моделі до мережево-платформної, у межах якої локальне мовлення інтегрує ефір, вебресурси, соціальні мережі та подкастингові платформи в єдину комунікаційну систему. Таке функціонування супроводжується розвитком гібридних форматів, у яких поєднуються новинні, аналітичні, сервісні та розмовні елементи, а також формуванням мультимедійної редакційної стратегії.

У сучасному цифровому просторі типологічні зміни проявляються також у посиленні інтерактивності мовлення, зростанні ролі персоналізованого контенту та появи форматів аудіоспоживання на вимогу. Подкастизація локального радіо сприяє розширенню тематичного спектра програм і забезпечує тривалість комунікаційного впливу поза межами ефірного часу. Як зазначають дослідники «Явище подкастингу поширене у всьому світі, в Україні ж воно тільки починає розповсюджуватись. Поява подкастів на сайтах редакцій преси може бути черговим етапом розвитку традиційного медіа, пов'язаним із бажанням збільшити аудиторію, або просто засобом боротьби з конкуренцією. Проте на сьогоднішній день подкасти не можуть виокремлюватися у самостійний елемент. Виділення їх в окремий напрям у складі медіа можливе лише за умов високої якості цього продукту і значних вкладень у його рекламу та поширення» [2, с. 97–98]. Одночасно цифрові інструменти дозволяють локальним мовникам формувати спільноти навколо власного контенту, що змінює характер аудиторних відносин і підсилює комунікативну функцію радіо.

Функціональна і типологічна трансформація місцевого радіо в цифровому інформаційному

середовищі відображає перехід від класичної моделі мовлення до гібридної мультиплатформної системи, у якій локальні радіостанції виступають не лише каналом інформаційної трансляції, а й комунікаційним центром громади. Така зміна зумовлена інтеграцією цифрових технологій, зміною аудиторних практик і потребою забезпечення інформаційної стійкості локального середовища, що визначає перспективи подальшого розвитку місцевого радіо як важливого елемента сучасної медіасистеми.

На думку науковців «Трансформація журналістської професії, що відбулася на зламі епох, була зумовлена й змінами в жанрології аудіального ЗМІ, де на перший план виходить інформація та інфотеймент, у свою чергу, аналітика та художнє мовлення залишаються в тіні» [3, с. 49]. Саме ці процеси виявляють конвергентність як системоутворювальний фактор сучасного медіапростору, у межах якого поєднання різних технологічних і комунікаційних каналів створює нові умови функціонування локального мовлення та визначає напрям його функціональних і типологічних змін.

Конвергентність сучасного медіасередовища виступає визначальним чинником функціональної і типологічної трансформації місцевого радіо, оскільки інтеграція технологій виробництва, поширення й споживання контенту змінює традиційні параметри діяльності локальних мовників. Поєднання ефірного мовлення з цифровими платформами, соціальними мережами, мобільними застосунками та подкастинговими сервісами формує мультиканальну комунікаційну модель, у межах якої місцеве радіо функціонує як гнучкий медіаінститут, здатний забезпечувати оперативність, доступність і варіативність аудіоконтенту. Конвергентна логіка розвитку сприяє розширенню аудиторних меж локального мовлення та посиленню його ролі як комунікаційного посередника між громадою і ширшим інформаційним простором.

Погоджуємось із думкою вчених, що «Рівень фахової діяльності радіожурналіста на сьогодні вимірюють стандартами журналістської роботи, професійною компетентністю: можливістю ставити професійні завдання та цілі, обирати методи їх реалізації, виконувати професійні обов'язки, незважаючи на умови й обставини» [3, с. 49]. Відтак, функціональний вимір конвергентності проявляється у трансформації соціальних ролей місцевого радіо, що виходять за межі традиційної інформаційної функції. Цифрове середовище

стимулює посилення сервісної, інтеграційної та консультативної функцій, які реалізуються через інтерактивні формати, постійний зворотний зв'язок із аудиторією та використання цифрових каналів поширення повідомлень. Одночасно конвергентність зумовлює зміну змістових акцентів мовлення, сприяючи розвитку пояснювальних і аналітичних форматів, орієнтованих на інтерпретацію подій та формування інформаційної компетентності слухачів.

Воєнний контекст функціонування місцевого радіо, що сьогодні є актуальним, суттєво посилив значення конвергентних практик, оскільки оперативність інформування та доступність контенту стали ключовими умовами підтримання комунікаційної стабільності громад. Зміна тематичних пріоритетів мовлення виявляється у зростанні частки новинного, сервісного й роз'яснювального контенту, програм психологічної підтримки та матеріалів, спрямованих на орієнтацію аудиторії в умовах невизначеності. Використання цифрових платформ забезпечує дублювання ефірних повідомлень, їх архівування та повторне поширення, що підвищує рівень доступності інформації та сприяє формуванню довіри до локального радіо.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження засвідчує, що місцеве радіо в умовах цифрового інформаційного середовища переживає глибоку функціональну і типологічну трансформацію, зумовлену конвергенцією медіаплатформ, зміною комунікаційних практик та зростанням соціальної значущості локального мовлення. Типологічний вимір цих змін проявляється у поступовому переході від лінійної ефірної моделі до мультиплатформної, що поєднує традиційне мовлення з цифровими каналами поширення контенту, інтерактивними форматами та сервісами аудіоспоживання на вимогу. Така еволюція визначає місцеве радіо як сегмент єдиного радіопростору, здатний інтегрувати локальний дискурс у ширший медіакомунікаційний контекст і водночас зберігати специфіку комунікації з громадою.

Воєнний контекст функціонування локального мовлення посилив соціальну відповідальність редакцій і сприяв зміцненню функціональних акцентів у бік оперативного інформування, сервісної підтримки та пояснювальної журналістики. Зміна тематичної структури ефіру, активізація експертного контенту й орієнтація на практичні потреби аудиторії відображають адаптивність місцевого радіо до кризових умов та його роль у підтриманні інформаційної стійкості громад.

У цих обставинах цифрові платформи виконують функцію розширення комунікаційного простору мовлення, забезпечуючи оперативність поширення повідомлень, їх архівування та повторне використання.

Важливою характеристикою сучасного етапу розвитку місцевого радіо є трансформація взаємодії з аудиторією, що набуває інтерактивного та мережевого характеру. Соціальні мережі,

вебресурси й подкастингові сервіси формують додаткові канали комунікації, у межах яких слухачі виступають активними учасниками інформаційного процесу, долучаючись до обговорення тем і формування контентних пріоритетів. Така співпраця підсилює довіру до локального мовлення, сприяє формуванню аудиторних спільнот і розширює комунікаційні можливості радіостанцій у межах цифрового середовища.

Список літератури:

1. Гоян В., Гоян О. Українське суспільне і комерційне радіомовлення: перші підсумки співіснування. *Теле- та радіожурналістика*. 2018. Вип. 17. С. 13–21.
2. Дмитровський О. Особливості подкастингу як основної складової інтернет-радіо. *Теле- та радіожурналістика*. 2017. № 16. С. 97–101.
3. Костюк В. В., Костюк Ю. В., Усманова О. В. Журналістські професії на радіо в епоху конвергентності мовлення. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2020. № 2. С. 48–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2020_2_9
4. Костюк Ю. В. Військове та воєнне радіомовлення України. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2019. № 1 (37). С. 17–26.
5. Костюк Ю. В. Типологічні характеристики сучасного регіонального радіомовлення. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Вип. 56. С. 30–34.
6. Лисинюк М. В., Кур'ян А. В. Тенденції розвитку радіо: його функціонування до повномасштабного вторгнення та після. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених* (м. Київ, 12–13 квіт. 2024 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. С. 194–197.
7. Луцюк І. Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2014. Вип. 39 (2). С. 152–157.
8. Мітчук О., Горбенко Г. Сучасне інформаційне суспільство та новий період журналістики. *Образ*. 2024. Вип. 1 (44). С. 150–157. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.1\(44\)-150-157](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.1(44)-150-157)
9. Погорелова В. Становлення радіомовлення на Сумщині в 20–30-х рр. XX ст. *Образ*. 2023. Вип. 3 (43). С. 59–69. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.3\(43\)-59-69](https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.3(43)-59-69)
10. Чопей Е. Ю. Місцеве радіо як інструмент комунікації з цільовою аудиторією: нові виклики та можливості для реклами. *Культура і мистецтво в освітньому вимірі: досвід та інновації* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. / ред.-упоряд. І. Свирид, Я. Яців. Калуш, 2025. С. 163–166.
11. Mitchuk O., Fayvishenko D., Lorvi I., Konopliannykova M., Chernobrovkina S., Sytnyk O. Communication strategies of brand management and online marketing of digital products. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68, № 01s. P. 289–298. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.31>

Pohorielova V. V. FUNCTIONAL AND TYPOLOGICAL TRANSFORMATION OF LOCAL RADIO IN THE DIGITAL INFORMATION ENVIRONMENT

The article examines the functional and typological transformation of local radio broadcasting, which is due to the rapid development of the digital information environment and the change in the role of local media in the structure of the national radio space. Functional changes in local radio, which occur in editorial policy and content delivery formats, are considered by us not as an isolated segment, but as an element of the country's holistic media ecosystem. The isolation of typological transformations, which arise under the influence of technological innovations and regulatory factors, determines the conditions for the functioning of broadcasters. The period of functional and typological transformations of radio in the information environment has been special since the beginning of the full-scale war, when local radio was forced to transform into a strategic source of information for the population, ensuring the livelihoods of communities in critical conditions.

The purpose of the study is to theoretically substantiate and analyze the functional and typological changes of local radio in the context of digitalization and military challenges. To implement the goal, the following tasks were set: to investigate the change in the typological characteristics of broadcasting within a single radio space; to identify the specifics of the functioning of editorial offices in wartime; to analyze methods of interaction with the audience through digital platforms.

The research methodology is based on a combination of a system-structural analysis of the media environment and a typological method for classifying new forms of radio broadcasting. A comparative-descriptive method was used to compare models of radio functioning before and after the start of active hostilities, as well as a functional analysis to study the transformation of content.

Local radio has successfully overcome the path from classic terrestrial broadcasting to a multi-platform digital resource. The war became a catalyst for a typological transformation, where the priority shifted from the entertainment function to the social-mobilization and security function.

Keywords: *radio, digital transformation, media typology, information environment, local broadcasting, convergence, media system.*

Дата першого надходження статті до видання: 19.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.09.2026